การทบทวนกรณีศึกษาย้อนหลังของการใช้ corticosteroids ในผู้ป่วย toxic epidermal necrolysis และ Stevens-Johnson syndrome

นางสาว ชุลีวรรณ วัฒนาวรรณะ
นางสาว นันท์นภัส อัศวินวินิจกุล

โครงการพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาเภสัชศาสตรบัณฑิต
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2545

RETROSPECTIVE CASE REVIEW OF CORTICOSTEROIDS USED IN TOXIC EPIDERMAL NECROLYSIS AND STEVENS-JOHNSON SYNDROME

MISS CHULEWAN WATTANAWANNA
MISS NUNNAPUS ASAWINWINIJKUL

A SPECIAL PROJECT SUBMITTED IN PARTIAL FULFILMENT

OF THE REQUIREMENT FOR
THE BACHELOR DEGREE OF SCIENCE IN PHARMACY

FACULTY OF PHARMACY
MAHIDOL UNIVERSITY
2002

โครงการพิเศษ

เรื่อง การทบทวนกรณีศึกษาย้อนหลังของการใช้ corticosteroids ในผู้ป่วย

toxic epidermal necrolysis และ Stevens-Johnson syndrome

.....

(นางสาว ชุลีวรรณ วัฒนาวรรณะ)

.....

(นางสาว นันท์นภัส อัศวินวินิจกุล)

.....

(ผศ.ดร. ปรีชา มนทกานติกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(อ. ปราโมทย์ ตระกูลเพียรกิจ)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การทบทวนกรณีศึกษาย้อนหลังของการใช้ corticosteroids ในผู้ป่วย toxic epidermal necrolysis และ Stevens-Johnson syndrome

ชุลีวรรณ วัฒนาวรรณะ , นันท์นภัส อัศวินวินิจกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา : ปรีชา มนทกานติกุล , ปราโมทย์ ตระกูลเพียรกิจ , กนกวลัย กุลทนันท์ , นฤมล ธนะ , นวภรณ์ วิมลสาระวงค์
สาขาเภสัชกรรมคลินิก ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ภาควิชาตจวิทยา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล
กลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล
กลุ่มงานเภสัชกรรม สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี
คำสำคัญ : Stevens-Johnson syndrome , toxic epidermal necrolysis , corticosteroids

Stevens-Johnson Syndrome (SJS) และ Toxic Epidermal Necrolysis (TEN) เป็นอาการผื่นแพ้ทางผิวหนังชนิดรุนแรง ยากลุ่ม corticosteroids เป็นยากลุ่มหนึ่งที่มีการนำมาใช้รักษา แต่ก็มีการถกเถียงกันมากในแง่ประสิทธิผลของยา ขนาดการใช้ ระยะเวลาการใช้ และอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกดภูมิคุ้มกันของร่างกาย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนและผลของการใช้ยากลุ่ม corticosteroids ในการรักษาผู้ป่วย SJS และ TEN โดยเป็นงานวิจัยแบบเก็บข้อมูลย้อนหลังจากเวชระเบียนผู้ป่วยในช่วงปี พ.ศ. 2541 ถึงปี พ.ศ. 2545 ของโรงพยาบาลศิริราช และช่วงปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2545 ของสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ป่วยที่ได้รับยากลุ่ม corticosteroids มีจำนวนทั้งหมด 57 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ป่วยที่มีอาการดีขึ้นหลังจากได้รับยาจำนวน 55 คน และกลุ่มที่ 2 เป็นผู้ป่วยที่เสียชีวิตหลังจากได้รับยาจำนวน 2 คน ระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้ป่วยในกลุ่มที่ 1 และ 2 เริ่มใช้ยาหลังจากมีอาการ คือ 6.65±6.37 วัน และ 5±4.24 วัน ตามลำดับ ระยะเวลาที่ใช้ยาเฉลี่ยของผู้ป่วยกลุ่มที่ 1 และ 2 คือ 9.27±5.69 วัน และ 6±4.24 วัน ตามลำดับ ผู้ป่วยกลุ่มที่ 1 ร้อยละ 58.18 ได้รับ dexamethasone ฉีดเข้าทางหลอดเลือดดำในช่วงแรกและเปลี่ยนเป็น prednisolone รับประทานโดยค่อยๆ ลดขนาดลง ส่วนผู้ป่วยกลุ่มที่ 2 เริ่มจากการรับประทาน prednisolone และค่อยๆ ลดขนาดลง ผู้ป่วยกลุ่มที่ 2 เสียชีวิตจากการติดเชื้อซ้ำที่ปอดและติดเชื้อในกระแสเลือดซึ่งอาจเกิดจาก

corticosteroids กดภูมิคุ้มกัน หรืออาจเกิดจากปัจจัยอื่นๆของผู้ป่วยด้วย อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้ป่วยในกลุ่มที่ 2 มีน้อยเกินไปจึงไม่สามารถสรุปผลได้อย่างแน่นอน

ผู้ป่วย SJS และ TEN ที่เสียชีวิตและไม่เสียชีวิตมีแบบแผนการใช้ยากลุ่ม corticosteroids ไม่แตกต่างกัน โดยร้อยละ 96.49 ของผู้ป่วยทั้งหมดไม่เสียชีวิต

Abstract

Retrospective case review of corticosteroids used in toxic epidermal necrolysis and Stevens-Johnson syndrome

Chulewan Wattanawanna , Nunnapus Asawinwinijkul
Project advisor : Preecha Montakantikul, Pramote Trakoonpiankit, Kanokvalai Kultanan ,
Naruemon Dhana , Nawaporn Vimolsarawong
Clinical Pharmacy Section , Department of Pharmacy , Faculty of Pharmacy , Mahidol University
Department of Dermatology , Faculty of Medicine , Siriraj Hospital , Mahidol University
Department of Pharmacy , Siriraj Hospital , Mahidol University
Department of Pharmacy , Queen Sirikit National Institute of Child Health
Keyword : Stevens-Johnson syndrome , toxic epidermal necrolysis , corticosteroids

Stevens-Johnson syndrome (SJS) and Toxic Epidermal Necrolysis (TEN) are severe adverse skin reactions. The corticosteroids is a group of drug commonly used for treatment. However, there are some debates about their efficacy, dosage regimen, duration of treatment and adverse effects, especially immunosuppressive effect.

The purpose of this study was to determine the pattern and outcome of using corticosteroids in the treatment of SJS and TEN. It was a retrospectively chart review at Siriraj Hospital during the year of 1998-2002 and at the Queen Sirikit National

Institute of Child Health during the year of 1994-2002. The result showed that 57 patients treated with corticosteroids were divided into 2 groups. The first group was 55 patients who survived and the second one was two patients who died after corticosteroid treatment. The initiation of corticosteroid treatment in the first and second groups were 6.65±6.37 and 5±4.24 days after symptoms of SJS or TEN, respectively. The duration of corticosteroid treatment in the first and second groups was 9.27±5.69 and 6±4.24 days , respectively. The 58.18% of patients in the first group received intravenous dexamethasone at the beginning and tapering by oral prednisolone. While, the second group received only oral prednisolone . The patients in the second group died from pneumonia and sepsis, which may be resulted from immunosuppressive effect of corticosteroids or other patients' factors. However, the number of patients in the second group was too low to draw the definite conclusion.

In conclusion, patients with SJS and TEN who died or survived after corticosteroids treatment had not show the differences in corticosteroids use pattern. Moreover, 96.49% of total patients survived.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการพิเศษนี้สำเร็จลุล่วงและบรรลุวัตถุประสงค์ตามความมุ่งหมายได้ด้วยความช่วยเหลือจากอาจารย์ ปรีชา มนทกานติกุล สาขาเภสัชกรรมคลินิก ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาตลอดขั้นตอนการทำการศึกษา และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์แพทย์หญิง กนกวลัย กุลทนันท์ ภาควิชาตจวิทยา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล เภสัชกรหญิง นฤมล ธนะกลุ่มงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล และเภสัชกรหญิง นวภรณ์ วิมลสาระวงค์ กลุ่มงานเภสัชกรรม สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่เวชระเบียน โรงพยาบาลศิริราช และสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี จึงขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย